

Ermenistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

İşğalçı Ermənistanın dövlət sərhədində və cəbhəboyu ərazilərdə təxribatlarını davam etdirməsi bu ölkənin Dağlıq Qarabağ münaqişəsini dinc müstəvidə həll etməkdə hələ də maraqlı olmadığını bir daha nümayiş etdirir. Təbii ki, bu vəziyyətdə münaqişənin hərbi həll ehtimadı daha da artır.

Elə Azərbaycan ordusunun son təlimləri ətrafında hələ də geniş müzakirə aparılan erməni tərəfi bunu yeni savaşa hazırlıq kimi qiymətləndirir.

Xatırladaq ki, təlimlər martın ilk ongünlüyündə keçirilib. Ermənistanda hesab edilir ki, bunlar Azərbaycanın aktiv döyüş hazırlığına daha bir işarədir. Rusiyalı hərbi ekspert Pavel Felqenhauer qeyd edir ki, əslində, erməni tərəfinin qorxmasına əsaslar heç də az deyil: "Düzdür, hərbi təlimlər planlı xarakter daşıyırdı, yeni konkret olaraq hərbi təhlükə ehtiva etmirdi. Lakin bunlar silahlı qüvvələrin döyüş qabiliyyətini artırmaq və silahlı qüvvələri yeni səviyyəyə qaldırmaqla yanaşı, rəqibə təsir göstərmək məqsədilə güc nümayiş üçün düşünüldü". Erməni politoloq Andranik Tevanyan isə bildirir ki, İrəvan döyüş meydanında təkid və belə vəziyyətdə Bakı ilə Ankaranın daha da yaxınlaşması Ermənistan üçün böyük təhiddir. Onun sözlərinə görə, Türkiyə və Azərbaycanda bəzilərini düşündürür ki, aprel döyüşləri daha böyük həcmdə təkrarlanmalıdır: "Çünkü Rusiya Qarabağın təhlükəsizliyi sistemində birbaşa cəlb olunmayıb, bu, zəif halqadır. Qarabağdan fərqli olaraq, Rusiyanın Suriyada nüfuzu var. Deməli, yeni Qarabağ savaşı başlasa, Rusiya prosesə təsir edə bilməyəcək. Bu isə Azərbaycanın lehəne işləyən mühüm amillərdir".

Digər rusiyalı hərbi ekspert Aleksandr Xramçixin isə diqqətə çatdırır ki, əslində, Rusiya hətta Ermənistanı 102-ci baza vasitəsilə İrəvana kömək etmək istəyə belə, bu, yeni Qarabağ savaşında Azərbaycanı durdurmaq iqtidarında deyil: "Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, 102-ci baza Ermənistan ordusu ilə bir qruplaşmada birləşməyib, amma onlar arasında six koordinasiya var, eləcə də onlar mütəmadi olaraq müştərək təlimlər keçirirlər. Digər tərəfdən, Rusiya hərbi bazasının vəziyyəti geosiyasi xarakter baxımından çox çətinləşir. Məsələ burasındadır ki, Ermənistan Rusiyadan Mos-

kvaya düşmən olan Gürcüstan vasitəsilə ayrılıb, Azərbaycanla isə onun özünün düşmənçilik münasibətləri var. Bununla belə, Azərbaycan ordusunun potensialı hazırda Ermənistan, 102-ci baza və Qarabağdakı qoşunların ümumi potensialından daha yüksəkdir. Üstəlik, Türkiyə ordusunun Azərbaycanla müttəfiqliyi və Ermənistanla düşmənçiliyi Rusiya-Ermənistan qoşunları üzərində üstünlüyü təmin etməyə kifayət edir. Belə coğrafi təcrid ucbatından müharibə zamanı Rusiya 102-ci baza və erməni ordusunun təchizatını yalnız Xəzər dənizi və İran üzərindən dövrə vurmaqla təmin edəcək ki, bu da çox uzun, bahalı və etibarsız yoldur.

Ona görə də indiki halda 102-ci bazanın hərbi yox, siyasi əhəmiyyəti var. O, Türkiyə ilə sərhəddə yerləşib. O da faktır ki, Ermənistan müdaxilə edilməzsə, Rusiya Azərbaycanla müharibəyə daxil olmayacaq. Beləliklə, 102-ci baza Ermənistanın özünün mövcudluğunun qərantıdır. Yəni Rusiyaya bu baza geosiyasi ambisiyaların gerçəkləşdirilməsi, Ermənistanı isə sağ qalması üçün lazımdır. İrəvan bunu anlayır, ona görə də bu bazanın ərazisində olması üçün ödəniş edir. 102-ci bazanın Ermənistanı uzunmüddətli saxlanmasında perspektivlərini söyləmək çətin, amma bir şeyi deyə bilərik ki, bu bazanın çıxarılması Ermənistan üçün intihar olar".

Ekspert bu durumda Ermənistanın çətin vəziyyətdə olduğunu söyləyir və Qarabağ münaqişəsinin dinc müstəvidə həllini vacib sayır. Qeyd edir ki, yaranmış vəziyyətdə yeni savaş Ermənistan üçün böyük problemlər yarada bilər. Eyni zamanda indiki geosiyasi şəraitdə Türkiyənin Azərbaycana yardımı və digər müstəvidə atdığı addımları da İrəvan haqsız formada neytrallaşdırma bilməz. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, əslində, cari ildə Azərbaycan və Türkiyə Ermənistanın qorxusunu artırıcaq növbəti addım atmağa hazırlaşır. Bunun ilkin anonslarını müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Hə-

Bakı-Ankara birliyindən İrəvana növbəti zərbə...

sənov artıq verib. Belə ki, Zakir Həsənov bu ayın əvvəlində Azərbaycan ordusunda keçirilmiş genişmiqyaslı komanda-qərargah təlimlərinin nəticələri barədə xidməti müşavirədə çıxışı zamanı Azərbaycanın Türkiyə istehsalı olan müasir silah, hərbi texnika və avadanlıq alacağını bildirdi. Nazir qeyd edib ki, Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin döyüş təcrübəsini öyrənərək ordumuzun hazırlıq planına daxil edilməsi, ikitərəfli hərbi əməkdaşlıq çərçivəsində qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi, Türkiyə istehsalı olan müasir silah, hərbi texnika və avadanlığın alınması bundan sonra da davam etdiriləcək.

Xatırladaq ki, Türkiyə ordusu son dövrlərdə Suriyanın şimalında, xüsusən də İdlib əyalətində uğurlu əməliyyatlar keçirib. Bu zaman Türkiyənin pilotsuz aparatlardan kütləvi istifadə etməklə endirdiyi zərbələr indi bütün dünya miqyasında müzakirə olunur. Məhz bu zərbələr Bəşər Əsəd ordusunun idlibdə çoxsaylı zirehli texnika və canlı qüvvə itirməsi ilə nəticələndi. İndi Azərbaycan tərəfi də bu təcrübəni daha geniş şəkildə öyrənilə bilər. Qarabağ savaşında tətbiq etməyi düşünür. Qeyd edək ki, bundan əvvəl də Türkiyəyə rəsmi səfəri çərçivəsində Zakir Həsənov pilotsuz uçuş aparatları istehsal edən "Baykar Makina" şirkətində olub. Müdafiə naziri müəssisənin rəhbərliyi ilə görüşərək, hərbi-texniki əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə edib və şirkət tərəfindən istehsal olu-

nan hərbi təyinatlı döyüş vasitələrinə baxış keçirib. Elə o vaxtdan qardaş ölkənin pilotsuz uçuş aparatları Azərbaycan diqqət mərkəzindədir. Ekspertlər isə bu fonda xatırladırlar ki, Azərbaycan özü də pilotsuz uçuş aparatların geniş çeşidi ilə silahlanan, bu aparatları döyüşdə tətbiq edən ilk ölkələrdən biridir. 2016-cı ilin aprel döyüşləri zamanı Azərbaycan ordusunun Qarabağda düşməni pilotsuz aparatlar vasitəsilə endirdiyi zərbələr də bunun təsdiqidir. Amma erməniləri indi narahat edən daha bir məqam Azərbaycan ordusunun arsenalını Türkiyənin milli istehsalı olan pilotsuz zərbə təyyarələri və kamikadze dronları ilə də gücləndirə biləcəyidir. Söhbət ilk olaraq süni intellektlə idarə edilən və avtonom rejimdə yüzlərlə kilometr məsafəyə uçuş qabiliyyəti olan "Akıncı" dronlarından, radioelektron mübarizə sistemlərinə qarşı dayanıqlı, süni intellektlə idarə edilən kvadrokopter tipli kamikadze-dronları olan "Anka" və "Kargu"dan gedir. Bu silahların Türkiyə tərəfindən Azərbaycana satılmasında heç bir problem yoxdur. Elə erməniləri də narahat edən məhz bu məqamlardır. Çünki Azərbaycan ordusunun öz arsenalını Türkiyə milli hərbi sənayesinin istehsalı olan pilotsuz döyüş sistemləri ilə genişləndirməsi Qarabağda müharibə zamanı müqayisə olunmaz üstünlük yaradacaq. Həmin silahların alınması ilə bağlı prosesin

getdiyini isə Zakir Həsənov yuxarıda qeyd olunan açıqlaması ilə bir daha təsdiq etdi. Elə erməni eksperti Vitali Manqasaryan da bundan əvvəl bildirdi ki, Qarabağda vəziyyət gərginləşəcəyi təqdirdə Azərbaycan müasir türk hücum dronlarından Ermənistan ordusuna qarşı istifadə edəcək. Bunlar Türkiyənin Suriyadakı rəqiblərinin məhv edən pilotsuz təyyarələridir.

Ümumiyyətlə, Suriyadakı döyüşlərdə bütün dünya gördü ki, Türkiyə dronlardan çox uğurlu istifadə edir. Baş verənlər həm də onu təsdiq edir ki, dronların hərbi əməliyyatlarda rolu artmaqdadır. Çünki dronlar nəinki dəqiq zərbələr endirir, hətta bir tondan artıq yük apara bilir. Dronlardan istifadənin daha bir üstünlüyü ondan ibarətdir ki, bu, insan itkisinin də qarşısını alır. Bu mənada, Türkiyənin dronlarla bağlı təcrübəsi Azərbaycan üçün də olduqca önəmlidir. Azərbaycan, yuxarıda qeyd olunduğu kimi, Türkiyə silahlarına, o cümlədən də dronlara maraqlıdır. Bakı baş verənləri diqqətlə izləyir və müvafiq təhlillər aparır. Amma əsas nəticə budur ki, dronlardan istifadə zəruri və faydalıdır. Bu fonda cari ildə gözlənilən ki, Azərbaycan Türkiyədən dronların böyük bir partiyasını alacaq. Xatırladaq ki, cari ildə hərbi texnikanın alışı məqsədilə Azərbaycan 1 milyard dollar vəsait ayırmağı planlaşdırır. Bu vəsaitin müəyyən hissəsinin məhz dron alışına sərf olunması istisna qərarıdır. Özü də nəzərə alınmalıdır ki,

Azərbaycanın Türkiyədən silah almasında heç bir problem yoxdur.

Ermənistan gəlincə, düşmən belə imkanlardan məhrumdur. Ölkənin həm xarici hərbi tərəfdaşları azdır, həm də maliyyə imkanları məhduddur. Məhz bu durumda Azərbaycanın dron məsələsində də düşmən üzərində böyük üstünlük əldə etməsi qaçılmaz sayılır və erməni tərəfi elə bundan getdikcə daha çox narahat olur. Erməni çərçivi Armen Kareyan bu xüsusda bildirir: "Yəqin ki, biz yaxın tezlərdə Azərbaycan ordusunun ixtiyarında Türkiyə istehsalı olan döyüş dronlarını görəəcəyik. Bu, Azərbaycan tərəfinə əlavə üstünlüklər qazandıracaq. Bakı bununla hərbi üstünlüyünü daha da artıracaq. Məsələyə Rusiyanın da münasibəti maraqlıdır. Hazırda Qarabağ məsələsi Rusiya-Türkiyə münasibətləri kontekstində Ankaranın çox maraqlandırır, çünki Ankaraya bunu Rusiya ilə danışıqlar üçün real resurs hesab edir. Belə vəziyyətdə Azərbaycan ordusuna yeni silahlar satmaqla da Ankaraya mövqeyini gücləndirməyi düşünür".

Hər halda, baş verənlər ermənilərin ciddi təşviş içində olduğunu aydın nümayiş etdirir.

Tahir TAĞIYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.